

**Соловей
Віктор Володимирович**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого,
декоративного мистецтва, технологій
і безпеки життєдіяльності,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-0373-6008

ЛЮДИНА В СВІТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Цікавість (інтерес) до феномену культури визначається в наші дні багатьма обставинами. Сучасна цивілізація стрімко перетворює навколишнє середовище, соціальні інститути, побут. У цьому зв'язку культура оцінюється як фактор творчого життєустрою, джерело суспільних змін.

Розглядаючи культуру як засіб людської цивілізації, можна знайти невичерпні можливості культури як соціальної цінності.

Потреба у вивченні феноменів культури обумовлена також порушенням біоприморного середовища. Потоншення озонового шару над Землею, загибель лісів, забруднення повітря і води — ці негативні плоди людської діяльності оцінюються як результат пагубної людської практики.

Необхідність і можливість культурологічного підходу до виділення етапів суспільного розвитку пов'язана із проблемами відношення техніки і культури. Техніка за своїм походженням є породженням культури, історія показує обумовленість техніки культурою, і навпаки.

Історія показує, що зокрема культура, а не ідеологія, економіка або політика, є евристичним засобом пізнання світу. Глибоко був правий М. О. Бердяєв: для того, щоб зрозуміти таємниці історії, потрібно розглянути культуру динамічно, глибоко проникнути в її діалектику. Всі прямолінійні вчення про прогрес не витримують ніякої критики і втратили свою актуальність. Наприклад, основна причина появи капіталізму, зокрема в Європі, пов'язана з протестантизмом, різновидністю християнства, який забезпечував особливий психічний настрій і моральні передумови людей до реформаторської діяльності. Визнаю, що «економічне чудо» спочатку в Японії, а потім Південній Кореї та інших державах Далекосхідного регіону пов'язане з конфуціансько-буддійськими цінностями цих держав [5, 76].

У філософський обіг поняття «культура» ввійшло у XVIII столітті. Сьогодні поняття «культура» охоплює всі сторони діяльності людини і суспільства. Тому відрізняють політичну, економічну, правову, моральну, екологічну, художню, естетичну, професійну та інші види культури.

В основному виділяють матеріальну і духовну форми культури. Матеріальна культура — це досягнення, що виражають переважно рівень володіння людиною силами природи. Вона охоплює всю сферу матеріально-практичного існування і розвитку людей, всю сферу їх безпосереднього впливу на природу. Духовна культура є результатом духовної діяльності людей. Вона функціонує як досягнення, що показують рівень і глибину пізнання природи і суспільства, широту світогляду, втілення ідей і знань у суспільне життя.

Сьогодні культура визначається як «сукупність всіх видів перетворюючої діяльності людини і суспільства, а також результатів цієї діяльності».

Культура як суспільно-історичне явище характеризує досягнення людства в кожну суспільно-історичну епоху. У процесі розвитку культури людина створює певне культурне середовище.

У філософському плані культура постає як форма буття, яка утворюється людською діяльністю, і включає в себе наступні компоненти:

- якості людини як суб'єкта творчої діяльності;
- способи діяльності, які створюються людиною, удосконалюються і передаються із покоління в покоління, завдячуючи навчанню і вихованню;
- різноманітність предметів — матеріальних, духовних, художніх, в яких створюються процеси діяльності, які, зі свого боку, стають «другою природою» і утворюють культурне середовище суспільства;
- вторинні способи діяльності;
- людина як творіння культури і співучасника її творчості.

До визначення періодів розвитку культури існують різні підходи.

М. Каган, який сприймав світову історію культури з максимальним узагальненням, вирізняє такі її складові: теоцентристська або міфологічна, натуроцентристська або космологічна, антропоцентристська, гуманітарно орієнтована [2, 11].

П. Атутов, В. Симоненко та інші дослідники вважають, що технологічна культура є четвертим етапом універсальної культури (після міфологічної, космологічної та антропологічної). Це культура XXI століття.

На думку В. Симоненка, сформувати світове громадянське суспільство можливо лише завдяки високорозвиненій технологічній культурі. Саме вона здолає агресивність суспільства, тому що є наслідком бідноти, «відриву» від природи, захоплення антропоцентризмом замість біосфероцентризму [4, 32].

Зважаючи на визначені типи культури, ми можемо розглянути типи ставлення до природи. Для кожної універсальної культури існує власне базове, ключове поняття: у міфологічній культурі — надістотна сила, в космологічній

культури — природа, космос, а в антропологічній культурі — людина. Для технологічної культури таким базовим поняттям є «технологія».

В дослідженнях В. Симоненка технологічна культура — це рівень оволодіння людиною формами, способами професійної, соціокультурної діяльності та свідомого підпорядкування ціннісним соціокультурним пріоритетам; рівень оволодіння загальними формами реалізації мистецтва планування, прогнозування, творення, виконання й оформлення [5, 36].

Технологічна культура як одна з універсальних культур, фундаментальних складових загальної та професійної культур впливає на все життя людини та суспільства. По-перше, вона передбачає наявність у людини системи технологічних знань, умінь і технологічно важливих якостей. По-друге, технологічна культура формує певний технологічний погляд на світ і виявляється в технічному світогляді, в основі якого лежить глобальний планетарний погляд на світ, що є поєднанням біосфери, техносфери та ноосфери. Центром цієї системи є людина, яка своїм розумом свідомо підтримує рівновагу у світі [5, 43].

В узагальненому вигляді, на думку В. Симоненка, технологічна культура — це рівень розвитку перетворювальної діяльності людини. Він виявляється у сукупності досягнутих технологій матеріального і духовного виробництва, що дає можливість людині ефективно брати участь у сучасних біотехнологічних процесах на засадах гармонійної взаємодії з природою, суспільством і технологічним середовищем, тобто комфортність тріади: природа — суспільство — техносфера [4, 21].

Доцільним вбачається, що технологічна культура має виховний вплив на людину тим, що формує її технологічний світогляд, в основі якого лежить глобальний, планетарний погляд на світ, що являє собою поєднання біосфери, соціосфер, техносфери і ноосфери. У центрі цієї системи перебуває людина, яка своїм розумом свідомо підтримує рівновагу в світі [5, 48].

Обґрунтовуючи важливість технологічної культури для здобувачів освіти, слід зазначити її значимість і у початковій, і у середній, і у вищій, і у післядипломній, тобто у безперервній освіті. Оволодівши технологічною культурою, особистість значною мірою зможе легше здобути знання про техносферу, уміння застосовувати її досягнення на користь людини, враховуючи природо- і культуродоцільності. Усе це формуватиме навички самостійного критичного мислення, самоаналізу, умови самовдосконалення, раціонального вирішення проблем за допомогою сучасних технологій, дасть можливість розвитку технологічного мислення, готовності до інновацій та новаторства, усвідомленню відповідальності перед суспільством і окремими людьми за наслідки своїх технічних проєктів у майбутньому [6, 390].

Список використаних джерел:

1. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию. Москва : Школа-Пресс, 1995. 448 с. С. 27.
2. Каган М. С. Философия культуры. Санкт-Петербург : ТОО ТК «Метрополис», 1996. С. 389–393.
3. Лихачев Д. С. Культура как ценностная среда. Новый мир. 1994. № 8. С. 3.
4. Симоненко В. Д. Технологическая культура и образование (культурно-технологическая концепция развития общества и образования). Брянск : Издательство БГПУ, 2001. 214 с.
5. Симоненко В. Д. Основы технологической культуры. Москва : Вентана Граф, 1998. 268 с.
6. Соловей В. В. Технологічна культура як важлива професійна якість вчителя технологій (трудового навчання). *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. Вип. 40. С. 384–390.

Сушло**Лариса Вікторівна**

старша викладачка кафедри
техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
[ORCID: 0000-0003-1137-828X](https://orcid.org/0000-0003-1137-828X)

Богуславська**Карина Сергіївна**

здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»,
спеціальність 014.10 «Середня освіта
(Трудове навчання та технології)»,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Зміни освітнього процесу в закладах вищої освіти викликані внаслідок соціальних перетворень, що зумовлює перегляд, зміну та удосконалення з метою наближення до рівнів європейських стандартів. Інтеграційні процеси інтенсивно розвиваються у всіх галузях вітчизняного суспільства, а особливо в освітній, що потребує фахівців із ґрунтовними знаннями, сформованими вміннями та готовими до професійної діяльності.

Процес професійної підготовки педагога в закладах вищої освіти передбачає формування компетентностей, розвиток значущих якостей та здібностей, формування творчого підходу до виконання професійних завдань, розвиток комунікативних здібностей та здатності до роботи в колективі, саморозвиток, самовдосконалення з можливістю самоорганізації, що в загальному передба-